

Sp. zn. 78/2019/NZ/TH
Č. j. KVOP-50412/2021
Datum 15. prosince 2021

Vážený pan
Mgr. Jan Vrbický
pověřen řízením odboru inspekce sociálních
služeb
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Podskalská 19
128 01 Praha 2

Vážená paní ředitelko,

obracím se na Vás s podnětem k šetření pro Inspekci poskytování sociálních služeb. V roce 2019¹ byla realizována tzv. systematická preventivní návštěva domova se zvláštním režimem Domov ve Věži, příspěvková organizace. Zřizovatelem domova je Kraj Vysočina.

Návštěva v daném zařízení neodhalila špatné zacházení.² Setkala jsem se zde však s pochybeními, která považuji za závažný zásah do práv klientů žijících v zařízení a u nichž jsem ani po následné komunikaci nedospěla s vedením zařízení ke shodě.

Jedná se konkrétně o tato témata.

(1) Využívání kamerového systému v zařízení

Ve zprávě z návštěvy jsem poukazovala na situaci v zařízení, kdy část vnitřních prostor zařízení byla nepřetržitě monitorována kamerovým systémem bez záznamu. Tento stav jsem vyhodnotila jako nepřiměřený zásah do práva na soukromí klientů žijících v zařízení, neboť jsou monitorovány prostory, kde klienti tráví velkou část dne (jedná se prostory chodeb, kuárnu a zejména o tzv. odpočinkové zóny nahrazující obývací pokoje klientů). Rovněž z těchto prostor vstupují přímo do svých pokojů, neboť v zařízení nejsou zřízeny prostory připomínající běžnou domácnost.

V návazné komunikaci mě ředitel zařízení informoval o částečném splnění opatření, kdy nyní kamerový systém vypíná v době od 18:00 do 06:00 hodin, tj. v době, kdy je dle jeho vyjádření v zařízení dostatek personálu. Rovněž mi sdělil, že podmínkou přijetí klienta do zařízení je vyjádření dobrovolného informovaného souhlasu s monitorováním prostřednictvím kamerového systému. V opačném případě dle vyjádření ředitele zařízení klient (zájemce o službu) „*nechce být umístěn v pobytové sociální službě, stahuje žádost o přijetí, tedy není*

1 Návštěva byla provedena v souvislosti s plněním úkolů národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů). Současný veřejný ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček podle § 2 odst. 4 zákona o veřejném ochránci práv tuto část své působnosti přenesl na svou zástupkyni, tedy na mě.

2 Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). V zařízeních sociálních služeb může mít špatné zacházení například podobu nezajištění bezpečí, nerespektování lidské důstojnosti, práva na soukromí, posilování závislosti na poskytované péči, nerespektování sociální autonomie, práva na spoluúčast při rozhodování o vlastním životě, anebo podobu neodůvodněného používání omezovacích prostředků.

zařazen do seznamu čekatelů o přijetí a z logiky věci tedy není co zamítnout“. Dále uvádí, že výše zmiňované prostory nenaplnují funkci obývacího pokoje, nýbrž „tzv. náměstí, kde se klienti scházejí k pokecu a drbům, tedy vůbec nesplňují podmínku soukromí a už vůbec se na tyto prostory nevztahuje větší ochrana – naopak spíše větší kontrola“.

S tímto se však nemohu ztotožnit. Trvám na tom, že podmínka vyjádření souhlasu s monitorováním je faktickým předpokladem pro poskytování služby a její nenaplnění vede ve svém konečném důsledku k jejímu neposkytnutí. Klient je vůči poskytovateli služeb v nerovném postavení a plnění ze smlouvy je v tomto případě přímo vázané na jeho souhlas.

Rovněž jsem stále toho názoru, že prostory, v nichž se, jak sám ředitel zařízení přiznává, klienti střetávají a tráví svůj volný čas, představují místo, kde by měla být zachována zvýšená míra soukromí, nikoliv místo „zvýšení kontroly“. Je nutno vzít v potaz, že při uspořádání služby ústavního charakteru, kdy zde nejsou vytvořeny jednotlivé bytové jednotky či domácnosti, dochází ke splývání prostoru, který lze považovat za „veřejný“ a „soukromý“. Klienti totiž považují za součást svého domova nejen své pokoje, ale i společné prostory a chodby, kde často tráví velké množství času. Případný nedostatek personálu pak nevnímám jako dostatečně ospravedlňující důvod pro zásah do soukromí klientů takto invazivního charakteru.

(2) Plošný zákaz podávání alkoholu

Jak jsem uvedla ve zprávě z návštěvy i v následné komunikaci se zařízením, cílem tohoto opatření je zrušení smluvně zakotveného plošného zákazu uplatňovaného bez rozdílu mezi všemi klienty. Namísto toho jsem zařízení doporučila, aby k případným režimovým opatřením přistupovalo vždy individuálně v závislosti na konkrétní situaci daného klienta. Cílovou skupinou domova nejsou osoby závislé, nebo ohrožené závislostí na návykových látkách.

Ředitel zařízení ve svém vyjádření však odmítl toto doporučení akceptovat. Uvedl, že služba klienta v jeho jednání neomezuje a je zde aplikován individuální přístup, který se projev tak, že se klient svobodně rozhodne a za své jednání si ponese individuální následky, neboť *„každá svoboda je něčím zaplacená“*.

(3) Ukončení smlouvy v případě odmítání užívání léků

V tomto bodě jsem zařízení doporučovala, aby prostřednictvím metodického předpisu konkrétně stanovilo, kdy může domov přistoupit k ukončení smlouvy v případě, kdy klient odmítá užívat léky. Jsem toho názoru, že by k tomuto opatření mělo být přistoupeno až ve chvíli, kdy klient svým chováním narušuje bezpečnost sebe i ostatních a významným způsobem narušuje soužití klientů domova. To však až jako důsledek dlouhodobější situace, samotné odmítání užívání léků bez dalšího nevnímám jako dostatečný důvod pro ukončení služby.

Rovněž naplnění tohoto opatření bylo ze strany vedení zařízení odmítnuto.

V příloze přikládám rovněž zprávu z návštěvy zařízení a vyjádření ředitele zařízení k mnou navrhovaným doporučením. Zpráva z návštěvy zařízení, stejně jako komunikace se zařízením prozatím nebyla zveřejněna.

Vážená paní ředitelko, děkuji Vám za spolupráci v této záležitosti a žádám Vás, abyste mě informovala o tom, jak jste s mým podnětem naložila.

S přátelským pozdravem

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)

Přílohy

Zpráva z návštěvy zařízení ze dne 14. dubna 2020

Vyjádření zařízení ze dne 25. 5. 2020

Vyjádření zařízení ze dne 31. 3. 2021